

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет
Кафедра кримінального права та правосуддя

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 081 «Право»
освітньо-професійна програма
«Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
кримінального права та правосуддя
Протокол № 3 від 12.02.2024

Чернігів 2024

Правові засади оперативно-розшукової діяльності. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 – Право ОПП «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)» / Укл.: Іваньков І.В. Чернігів: Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка». 2024. 21 с.

Укладачі:

Іваньков Ігор Володимирович, к.ю.н., доцент

Відповідальний за випуск: Сенченко Надія Миколаївна, доцент кафедри кримінального права та правосуддя, кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент: Селецький Олексій Вікторович, кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»	5
1.1 Структура та програма навчальної дисципліни «Правові засади оперативно-розшукової діяльності»	6
1.2 Розподіл обсягу годин з дисципліни за темами, формами вивчення та контролю	9
1.3 Самостійна робота	10
2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	10
Тема 1. Оперативно-розшукова діяльність як державно-правова форма боротьби зі злочинністю в сучасних умовах. Поняття та сутність ОРД.	10
Тема 2. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності, їх права та обов'язки.	11
Тема 3. Принципи проведення оперативно-розшукової діяльності.	12
Тема 4. Підстави та порядок проведення оперативно-розшукової діяльності. ..	13
Тема 5. Поняття та класифікація оперативно-розшукових заходів, їх загальна характеристика	13
Тема 6. Підстави та порядок закриття оперативно-розшукових справ. Строки ведення оперативно-розшукових справ. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності	15
Тема 7. Використання результатів оперативно-розшукової діяльності.	15
Рекомендована література	16
Допоміжна	19
Інформаційні ресурси	20

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна **«Правові засади оперативно-розшукової діяльності»** є вибірковою і вивчається студентами спеціальності «081 «Право» всіх форм навчання.

Введення даної дисципліни в навчальний процес є необхідним, оскільки є нагальна потреба формування компетентностей щодо наукової оцінки, проблем та потреб оперативно-розшукової діяльності як складової частини кримінального процесуального законодавства та формулюванню пропозицій щодо усунення прогалин у її правовій регламентації; тлумачення та застосування норм ОРД з врахуванням позицій ЄСПЛ та ВС, норм міжнародного кримінального права.

Метою викладання навчальної дисципліни **«Правові засади оперативно-розшукової діяльності»** є розкриття її значення в охороні інтересів громадян, юридичних осіб, отримання здобувачами вищої освіти необхідних знань щодо нормативно-правових основ здійснення оперативно-розшукової діяльності, а також вироблення навичок застосування положень чинного законодавства. У зв'язку із цим передбачається: з'ясування у процесі навчання основних понять оперативно-розшукової діяльності, її значення, принципів та місця у системі права України; напрацювання здобувачами вищої освіти навичок визначення приводів та підстав для проведення ОРД, складання проектів процесуальних документів у процесі проведення цієї діяльності, розв'язання задач, виконання тестових завдань тощо.

Основними завданнями вивчення дисципліни **«Правові засади оперативно-розшукової діяльності України»** є: ознайомлення з відповідною термінологією та основними поняттями навчальної дисципліни «Правові засади оперативно-розшукової діяльності», побудованих на оновлених концептуальних підходах до визначення її структури та змісту, де систематизовані та комплексно проаналізовані норми діючого законодавства з питань діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України; вивчення теоретичного матеріалу, поданого за модульним принципом організації навчального процесу; практичне засвоєння учбового матеріалу, набуття навичок і вмінь у застосуванні законодавства, що регламентує проведення оперативно-розшукової діяльності в Україні; вивчення процесуального статусу оперативного працівника та інших суб'єктів відповідних правовідносин у зв'язку із їх участю у проведенні оперативно-розшукових заходів.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

В результаті вивчення дисципліни «*Правові засади оперативно-розшукової діяльності*» студент має

знати:

- завдання оперативно-розшукової діяльності;
- поняття та правову основу оперативно-розшукової діяльності;
- принципи оперативно-розшукової діяльності;
- підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності;
- права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність;
- гарантії законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності;
- строки проведення оперативно-розшукових справ;
- підстави та порядок закриття оперативно-розшукових справ;

вміти:

- складати проекти правових документів, з використанням законодавства, що регламентує порядок здійснення ОРД;
- володіти навичками роботи з комп'ютером, використовувати інформаційні технології для вирішення практичних задач в галузі права;
- демонструвати кваліфіковане застосування знань у професійній діяльності;
- тлумачити та правильно застосовувати норми матеріального та процесуального права;
- розуміти систему судових та правоохоронних органів, які забезпечують охорону прав людини і громадянина;
- здійснювати оцінку результатів оперативно-розшукової діяльності та використовувати їх у процесі доказування під час кримінального провадження;
- у правозастосовній діяльності правильно організовувати взаємодію з органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність;
- використовувати результати ОРД у процесі доказування у кримінальному провадженні.

1.1 Структура та програма навчальної дисципліни «Правові засади оперативно-розшукової діяльності»

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лекції	Практичні заняття	Самостій на робота
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика оперативно-розшукової діяльності					
1	Оперативно-розшукова діяльність як державно-правова форма боротьби зі злочинністю в сучасних умовах. Поняття та сутність ОРД.	12	2	2	8
2	Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності, їх права та обов'язки.	12	2	2	8
3	Принципи проведення оперативно-розшукової діяльності.	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 1		36	6	6	24
Змістовий модуль 2. Правові засади проведення оперативно-розшукової діяльності					
1	Підстави та порядок проведення оперативно-розшукової діяльності.	13	2	2	9
2	Поняття та класифікація оперативно-розшукових заходів, їх загальна характеристика.	15	4	2	9
3	Підстави та порядок закриття оперативно-розшукових справ. Строки ведення оперативно-розшукових справ. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.	13	2	2	9
4	Використання результатів оперативно-розшукової діяльності.	13	2	2	9
Разом за змістовим модулем 2		54	10	8	36

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика оперативно-розшукової діяльності

Тема 1. Оперативно-розшукова діяльність як державно-правова форма боротьби зі злочинністю в сучасних умовах. Поняття та сутність ОРД.

Місце курсу в системі юридичних дисциплін. Сутність оперативно-розшукової діяльності (ОРД) як специфічного виду державно-правової діяльності, її завдання. Співвідношення з кримінально-процесуальною діяльністю.

Загальна характеристика правових джерел регулювання ОРД та їх класифікація. Конституція України, міжнародні правові акти з прав людини та їх значення для правового регулювання ОРД. Законодавчі, відомчі та міжвідомчі нормативно-правові акти. Рішення Європейського суду з прав людини щодо застосування спеціальних засобів розслідування та їх значення для вдосконалення нормативно-правового регулювання ОРД.

Тема 2. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності, їх права та обов'язки.

Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність та їх компетенція.

Фактичні передумови, правові засади і напрями взаємодії органів і підрозділів, що здійснюють ОРД, між собою та з іншими державними органами.

Правова основа взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів. Міжнародне співробітництво у сфері боротьби із злочинністю.

Тема 3. Принципи проведення оперативно-розшукової діяльності.

Принципи верховенства права та законності в ОРД. Метод правового регулювання ОРД. Проблема правовідносин в ОРД. Гарантії принципу законності: відомчий контроль, прокурорський нагляд та судовий контроль. Принцип дотримання основоположних прав і свобод людини в процесі здійснення ОРД та стандарти ЄС. Принцип взаємодії оперативних підрозділів з органами управління і населенням. Принцип публічності. Принцип єдності гласних і негласних заходів ОРД, а також комплексно-системного їх використання. Принцип конспірації. Принцип оперативності.

Змістовий модуль 2. Правові засади проведення оперативно-розшукової діяльності.

Тема 4. Підстави та порядок проведення оперативно-розшукової діяльності.

Підстави проведення ОРД. Порядок заведення оперативно-розшукової справи. Порядок отримання дозволу слідчого судді на здійснення заходів, які тимчасово обмежують права людини, та використання отриманої інформації.

Структура та зміст клопотання оперативного підрозділу до слідчого судді на отримання дозволу для проведення ОРЗ, які тимчасово обмежують права людини. Дотримання режиму секретності під час проведення оперативно-розшукових заходів.

Тема 5. Поняття та класифікація оперативно-розшукових заходів, їх загальна характеристика.

Поняття оперативно-розшукового заходу та його правовий зміст. Класифікація оперативно-розшукових заходів. Гласні та негласні ОРЗ. ОРЗ, що проводяться з дозволу начальника оперативно-розшукового підрозділу. ОРЗ, які проводяться не інакше як за рішенням суду.

Опитування та його відмінність від допиту. Оперативна і контрольована закупки, їх види, оформлення результатів та можливість їх використання як доказів. Контрольована поставка. Наведення довідок як ОРЗ, спрямований на одержання інформації про фізичних або юридичних осіб, факти й обставини, що мають значення для вирішення завдань ОРД. Проникнення та обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, а також оперативне обстеження інших приміщень, споруджень, ділянок місцевості та транспортних засобів. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (оперативне проникнення). Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу. Накладення арешту на кореспонденцію, її огляд та виїмка. Аудіо, відеоконтроль особи. Аудіо, відеоконтроль місця. Спостереження за особою, річчю або місцем. Збір зразків, необхідних для порівняльного дослідження. Дослідження предметів та документів. Ототожнення особистості. Оперативний експеримент, його відмінність від провокації злочину.

Тема 6. Підстави та порядок закриття оперативно-розшукових справ. Строки ведення оперативно-розшукових справ. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Підстави закриття оперативно-розшукових справ. Порядок закриття оперативно-розшукової справи. Строки ведення оперативно-розшукових справ, порядок їх продовження. Припинення та поновлення обчислення строку ведення оперативно-розшукової справи. Внутрішній контроль та прокурорський нагляд за додержанням вимог законодавства під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Тема 7. Використання результатів оперативно-розшукової діяльності

Визначення результатів ОРД, їх характеристика і види. Основні напрями використання результатів ОРД: як приводи та підстави для початку досудового розслідування; для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні; для попередження, виявлення, припинення і розслідування злочинів, розвідувально-підбивних посягань проти України; для

розшуку злочинців та осіб, які безвісти зникли; для забезпечення безпеки працівників суду, правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, а також співробітників розвідувальних органів України та їх близьких родичів, осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальними органами України та членів їх сімей; для взаємного інформування підрозділів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність, та інших правоохоронних органів; для інформування державних органів.

Умови, порядок і способи використання результатів ОРД у кримінальному провадженні. Оформлення результатів ОРД. Прийняття рішення про їх реалізацію. Легалізація оперативно-розшукової інформації та її розсекречування. Порядок передачі матеріалів ОРД органам досудового розслідування. Особливості перевірки і оцінки результатів ОРД слідчим. Способи їх використання для вирішення завдань кримінального провадження.

1.2 Розподіл обсягу годин з дисципліни за темами, формами вивчення та контролю

Загальний обсяг годин навчальної дисципліни для підготовки здобувачів вищої освіти денна форма навчання – 90 годин, з них 16 годин – лекції, 14 годин – практичні заняття, 60 годин – самостійна робота; заочна форма навчання – 120 годин, з них 10 годин – лекції, 10 годин – практичні заняття, 100 годин – самостійна робота.

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів національного університету «Чернігівська політехніка», погодженого вченою радою та затвердженого наказом ректора.

З дисципліни студент може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – під час екзамену.

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій та опитувань студентів під час практичних занять.

1.3 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Оперативно-розшукова діяльність як державно-правова форма боротьби зі злочинністю в сучасних умовах. Поняття та сутність ОРД.	2
2	Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності, їх права та обов'язки.	2
3	Принципи проведення оперативно-розшукової діяльності.	2
4	Підстави та порядок проведення оперативно-розшукової діяльності.	2
5	Поняття та класифікація оперативно-розшукових заходів, їх загальна характеристика.	2
6	Підстави та порядок закриття оперативно-розшукових справ. Строки ведення оперативно-розшукових справ. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.	2
7	Використання результатів оперативно-розшукової діяльності.	2
Разом		14

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика оперативно-розшукової діяльності

Тема 1. Оперативно-розшукова діяльність як державно-правова форма боротьби зі злочинністю в сучасних умовах. Поняття та сутність ОРД.

Питання для самостійного опрацювання

1. Предмет, завдання і система навчальної дисципліни «Правові засади оперативно-розшукової діяльності».

2. Діяльність правоохоронних органів щодо поліпшення правопорядку в Україні в сучасних умовах.

3. Соціально-правова необхідність здійснення оперативно-розшукової діяльності.

4. Кадрове забезпечення оперативно-розшукової діяльності.

5. Характеристика стратегічних і тактичних завдань оперативно-розшукової діяльності.

6. Характеристика функцій оперативних підрозділів у процесі оперативно-розшукової діяльності.

7. Характеристика основних напрямків оперативно-розшукової діяльності.

8. Характеристика гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів.

9. Правомірність застосування оперативно-технічних засобів оперативними підрозділами в здійсненні оперативно-розшукової діяльності.

Творчо-аналітичне завдання:

1. Визначити поняття «завдання» оперативно-розшукової діяльності, вказати якою нормою Закону України «Про ОРД» це обумовлено.
2. Вказати в чому полягає сутність стратегічних і тактичних завдань оперативно-розшукової діяльності.
3. Визначити в чому полягає необхідність здійснення оперативно-розшукової діяльності.
4. Вказати шлях виконання тактичних завдань оперативно-розшукової діяльності.
5. Охарактеризувати стратегічні завдання у процесі оперативно-розшукової діяльності.
6. Вкажіть, що представляє собою оперативно-розшукова діяльність і через які поняття, види і характерні ознаки вона розкривається.
7. Вказати якими законодавчими актами визначається порядок взаємодії оперативних підрозділів з органами влади та управління.

План до самостійної роботи

1. Скласти термінологічний словник основних термінів та понять до теми.
2. Виконати тестові завдання.

Тема 2. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності, їх права та обов'язки.

Питання для самостійного опрацювання

1. Поняття, види і загальні риси оперативних підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
2. Оперативні підрозділи національної поліції, СБУ та Служби зовнішньої розвідки України.
3. Оперативні підрозділи Державної прикордонної служби України та управління державної охорони.
4. Оперативні підрозділи органів доходів і зборів та органів, установ виконання покарань і слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України.
5. Розвідувальні органи Міністерства оборони України.
6. Оперативні підрозділи Національного антикорупційного бюро України та Державного антикорупційного бюро України.
7. Взаємодія оперативних підрозділів між собою та з іншими підрозділами правоохоронних органів.

Творчо-аналітичне завдання:

1. Зародження розшукової діяльності за античних часів.
2. Розшукова діяльність в Київській Русі.
3. Розшукова діяльність на Україні в XIV – XVIII ст.
4. Організація поліцейського апарату та розшукової діяльності в XIX – на початку XX ст.

5. Охорона громадського порядку та розшукова діяльність на території України в 1917-1919рр.

6. Оперативно-розшукова діяльність української радянської міліції.

План до самостійної роботи

1. Скласти термінологічний словник основних термінів та понять до теми.

2. Виконати тестові завдання.

Тема 3. Принципи проведення оперативно-розшукової діяльності.

Питання для самостійного опрацювання

1. На яких конституційних нормах і принципах ґрунтується оперативно-розшукова діяльність?

2. Які умови використання фактичних даних у кримінальному судочинстві?

3. Як законодавчо визначаються підстави для здійснення оперативно-розшукової діяльності.

4. Як простежується принцип оперативно-розшукової діяльності з кримінальним правом, кримінальним процесом, законодавством про судоустрій та прокурорський нагляд?

5. Визначити на яких принципах ґрунтується оперативно-розшукова діяльність.

6. Вказати в яких двох площинах полягає проблема забезпечення законності органів, здійснюючих оперативно-розшукову діяльність.

7. Вкажіть чому слід розрізняти поняття законності і дотримання службової дисципліни.

8. Визначити, що передбачає законність оперативно-розшукової діяльності.

9. Визначити як в оперативно-розшуковій діяльності забезпечується і дотримується принцип взаємодії оперативних підрозділів з органами управління і населенням.

Творчо-аналітичне завдання:

1. Вказати, до чієї компетенції відноситься контроль за виконанням державного бюджету України, в т.ч. бюджетів відомств, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність із визначенням коштів на забезпечення безпосередньо оперативних підрозділів.

2. Рішення Європейського суду з прав людини щодо застосування спеціальних засобів розслідування та їх значення для вдосконалення нормативно-правового регулювання ОРД.

3. Дотримання вимог нормативно-правових актів з питань охорони державної таємниці як спеціальний принцип в діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України.

План до самостійної роботи

1. Скласти термінологічний словник основних термінів та понять до теми.
2. Виконати тестові завдання.

Змістовий модуль 2. Правові засади проведення оперативно-розшукової діяльності.

Тема 4. Підстави та порядок проведення оперативно-розшукової діяльності.

Питання для самостійного опрацювання

1. Розкрийте поняття та значення предмета доказування в кримінальному провадженні.
2. Яким підрозділам ОВС надано право здійснювати оперативно-розшукову діяльність?
3. Які функції покладені на оперативні підрозділи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність?
4. Головні завдання оперативних підрозділів державної служби боротьби з економічною злочинністю в сучасних умовах.
5. Форми взаємодії слідчих з органом дізнання при розкритті злочинів.
6. Які підрозділи в ОВС наділені правом оперативно-розшукової діяльності.
7. Вкажіть, які підрозділи входять до складу кримінальної міліції, до складу спеціальної міліції.
8. Визначити структуру спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю.

Творчо-аналітичне завдання:

1. Вкажіть як Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» зв'язує питання про надання легітимності оперативно-розшуковим заходам за рахунок фіксації їх в переліку повноважень оперативних підрозділів.
2. Аргументуйте чому діяльність оперативних підрозділів є одним із тих видів державної правової діяльності, який в найбільшій мірі обмежує права громадян на недоторканність.

План до самостійної роботи

1. Скласти термінологічний словник основних термінів та понять до теми.
2. Виконати тестові завдання.

Тема 5. Поняття та класифікація оперативно-розшукових заходів, їх загальна характеристика.

Питання для самостійного опрацювання

1. Які обов'язки покладаються на підрозділи, які здійснюють оперативно - розшукову діяльність згідно зі ст. 7 Закону України «Про ОРД».

2. В яких випадках слідчий може спиратися на допомогу оперативного підрозділу. Чи є обов'язковим письмове доручення слідчого для виконання оперативним підрозділом.

3. Вказати, які завдання оперативним підрозділам має право надавати прокурор.

4. В яких випадках суд має право прийняти ухвалу про повернення справи на додаткове розслідування та про виконання органами, здійснюючими оперативно-розшукову діяльність окремих доручень.

5. Вказати чи є підставою для проведення оперативно-розшукових заходів запити міжнародних правоохоронних організацій та правоохоронних органів. Як здійснюється передача результатів виконання запиту.

6. Згідно Закону України «Про організаційно - правові основи боротьби з організованою злочинністю» визначити основні напрями боротьби з організованою злочинністю.

7. Яка норма Закону України «Про ОРД» зобов'язує оперативні підрозділи своєчасно інформувати найвищі органи державної влади України про відомі їм факти і дані, що свідчать про загрозу безпеці суспільства і держави.

8. Визначити процес підготовки складання подання про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину. Розмежувати подання та інформацію оперативних підрозділів.

9. Вказати, які заходи застосовуються для забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів та їх близьких родичів, недоторканність житла, а також збереження їх майна з урахуванням конкретних обставин.

10. Вказати, що може слугувати приводом для застосування заходів безпеки стосовно працівників суду і правоохоронних органів.

Творчо-аналітичне завдання:

1. Значення прокурорського нагляду за діяльністю оперативних підрозділів під час здійснення ними оперативно-розшукової діяльності.

2. Порядок направлення і оформлення судами, прокурорами, слідчими, оперативними підрозділами доручень і запитів про надання правової допомоги, та виконання запитів міжнародних правових організацій.

3. Характеристика взаємодії оперативних підрозділів в залежності від виконуваних ними завдань і відомчої приналежності.

План до самостійної роботи

1. Скласти термінологічний словник основних термінів та понять до теми.

2. Виконати тестові завдання.

Тема 6. Підстави та порядок закриття оперативно-розшукових справ. Строки ведення оперативно-розшукових справ. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Питання для самостійного опрацювання

1. Визначити законність підстав здійснення оперативно-розшукової діяльності, посилаючись при цьому на ст. Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».
2. Згідно ст. 94 КПК України визначити що є приводом і підставами до порушення кримінальної справи.
3. Вкажіть які оперативно-розшукові заходи, які здійснюються при наявності достатньої інформації про протиправні дії кримінального характеру можуть тимчасово обмежувати окремі конституційні права громадян.
4. Вказати підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності згідно ст. 6 Закону України «Про ОРД» щодо осіб, які безвісно зникли.
5. Вказати з якого моменту розпочинається застосування оперативно-розшукових заходів стосовно осіб, які безвісно зникли.

Творчо-аналітичне завдання:

1. Характеристика окремих оперативно-розшукових заходів, які можуть тимчасово обмежувати конституційні права громадян.
2. Принципи застосування оперативно-розшукових заходів стосовно осіб, які безвісно зникли.
3. Основні завдання розвідувальних органів України.
4. Поняття та сутність діяльності «стратегічної розвідки» її стратегічний і тактичний характер.
5. Приводи застосування заходів безпеки стосовно працівників суду.
6. Характеристика відомчого і повсякденного контролю за оперативно-розшуковою діяльністю.
7. Здійснення оперативно-розшукових, пов'язаних з тимчасовим обмеженням прав людини.

План до самостійної роботи

1. Скласти термінологічний словник основних термінів та понять до теми.
2. Виконати тестові завдання.

Тема 7. Використання результатів оперативно-розшукової діяльності.

Питання для самостійного опрацювання

1. Поняття доказів у справах про злочини неповнолітніх та їх зміст.
2. На яку категорію осіб ведуться оперативно-розшукові справи?
3. Яких конституційних норм і принципів повинні дотримуватися співробітники оперативних підрозділів під час здійснення оперативно-розшукової діяльності?
4. Роль та призначення інформаційних систем в боротьбі зі злочинністю.

5. Вказати в яких випадках забороняється приймати рішення про проведення оперативно-розшукових заходів, а розпочаті повинні бути припинені і відмінені при відсутності підстав, передбачених у ст. 6 Закону України «Про ОРД».

6. Наявність якої інформації викликає необхідність і правомірність здійснення оперативно-розшукових заходів для встановлення фактичних даних вчиненого правопорушення.

7. Визначити функції позаштатних працівників, які гласно, відкрито співробітничать з оперативними підрозділами. Вказати якою нормою Закону «Про ОРД» це обумовлено.

8. Вказати в чому полягає негласне співробітництво особи-конфідента з оперативним підрозділом, якою нормою Закону України «Про ОРД» це обумовлено.

Творчо-аналітичне завдання:

1. Форми контролю за оперативно-розшуковою діяльністю.
2. Форми та умови відповідальності за порушення оперативно-розшукової діяльності працівниками оперативних підрозділів.
3. Напрямки використання інформації в боротьбі зі злочинністю.
4. Характеристика окремих оперативно-розшукових заходів.
5. Характеристика конфіденційного співробітництва особи з оперативним підрозділом.
6. Значення негласного співробітництва оперативних підрозділів з громадянами.
7. Порядок залучення оперативними працівниками позаштатних працівників до виконання окремих завдань.
8. Характеристика обмежень на залучення оперативними підрозділами до співробітництва окремих категорій громадян.

План до самостійної роботи

1. Скласти термінологічний словник основних термінів та понять до теми.
2. Виконати тестові завдання.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. Київ : 1992. С. 18–24.
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. Київ : 1992. С. 36–62.
3. Європейська конвенція з прав людини (Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 року). Права людини і

професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. Амстердам – Київ, 1996. С. 12–17.

4. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Дата оновлення: 05.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

6. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12 листопада 2015 року № 794-VIII. Дата оновлення: 31.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

7. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. Дата оновлення: 15.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

8. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII. Дата оновлення: 07.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

9. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. Дата оновлення: 16.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

10. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. Дата оновлення: 14.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

11. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII. Дата оновлення: 23.09.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

12. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 року № 1402-VIII. Дата оновлення: 27.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

13. Положення про Міністерство внутрішніх справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878. Дата оновлення: 07.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

14. Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження: Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 5 квітня 2013 року №223–558/0/4–13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0558740-13#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

15. Про Єдиний реєстр досудових розслідувань: Наказ Офісу Генерального прокурора України від 17 серпня 2012 року № 69. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

16. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08.02.2019 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#n7> (дата звернення: 17.08.2022).

17. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 14 серпня 2012 року № 700. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

18. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.07.2017 № 570. Дата оновлення: 17.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#n9> (дата звернення: 17.08.2022).

19. Наказ «Про затвердження Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні»»: Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби Безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1687/5/ від 16.11.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> (дата звернення: 17.08.2022).

Базова

1. Актуальні питання кримінального процесу України. Навчальний посібник. / За заг.ред Є.М. Блажівського. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 304 с.

2. Бабіков О.П., Бабікова О.С. Документи у кримінальному провадженні (теорія, практика застосування, зразки). Київ : Норма права, 2022. 374 с.

3. Бабіков О.П. Негласні слідчі (розшукові) дії: теорія і практика. Київ : Норма права, 2023. 434 с.

4. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: Підручник. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.

5. Бандурка О.М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності : монографія. Харків : Золота миля, 2012. 620 с.

6. Долженков О.Ф., Тарасенков В.Є., Єськов С.В. Процесуальне значення відомостей, отриманих при здійсненні оперативно-розшукової діяльності : монографія. Луганськ : Луган. ун-т внутр. справ, 2009. 167 с.

7. Дудоров О.О., Вознюк А.А., Письменський Є.О. та ін. Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану. Київ : Норма права, 2022. 278 с.

8. І. Тетарчук. Оперативно-розшукова діяльність. Для підготовки до іспитів. Видання 2-ге. Київ : Центр навчальної літератури, 2022. 228 с.

9. Ківалов С.В., Берназ В.Д., Притула А.М. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. акад. Нац. акад.

прав. наук України С.В. Ківалова ; Міжнар. гуманіт. ун-т. Одеса : Фенікс, 2013. 188 с.

10. Кримінальне процесуальне право України : [навчальний посібник] / За редакцією професорів В. Г. Гончаренка та В. А. Колесника. Київ : Юстиніан, 2014. 576 с.

11. Кримінальний процес України у питаннях і відповідях: навч. посіб. / Л.Д. Удалова, М.А. Макаров, Ю.І. Азаров та ін. Видання 5-те, переробл. і доповн. Київ : Алерта, 2020. 497 с.

12. Моїсєєв Є.М., Джужа О.М., Никифорчук Д.Й. та ін. Оперативно-розшукова діяльність: навч. посіб. / За ред. проф. О.М. Джужи. Київ : Правова єдність, 2009. 310 с.

13. Науково-практичний коментар до Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" / За заг. ред. Мацюка В. Я. Київ : ЦУЛ, 2020. 268 с.

14. Ортинський В.Л., Гумін О.М., Канцір В.С., М. та ін. Кримінальний процес України: навч. посіб. / за ред. В. С. Канціра; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2020. 444 с.

15. Основи оперативно-розшукової діяльності: навчальний посібник / О.Ю. Анциферов, О.М. Чистолінов, С.В. Єськов та ін. / за ред. С.М. Гусарова; Харків : нац. ун-т внутр. справ. Харків: Золота міля, 2015. 312 с.

16. Погорецький М. А., Удалова Л.Д., Рожнова В.В. та ін. Кримінальний процес: підручник. Київ : ЦУЛ, 2022. 780 с.

17. Тализіна Я.О. Використання конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні. Київ : Алерта, 2023. 304 с.

18. Тертишник В.М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

19. Цуцкірідзе М.С. Кримінальна процесуальна діяльність слідчого: теорія та практика : монографія; вступне слово проф. М.А. Погорецького. Київ : Алерта, 2020. 562 с.

Допоміжна

1. 2022 INTERPOL Global Crime Trend Report. INTERPOL. Criminal intelligence analysis. URL: <https://www.interpol.int/How-we-work/Criminal-intelligence-analysis2/Our-analysis-reports>.

2. Gubrium, J. &. (2002). Handbook of Interview Research: Context and Method. Thousand Oaks: Sage Publications Inc. Gudgonsson, G. H. (2015 , November 14).

3. Custodial interrogation: Why do suspects confess and how does it relate to their crime, attitude and personality. Retrieved from <http://www.researchgate.net: http://www.researchgate.net/publication/ 247166373>.

4. FindLaw Staff (2022). Police Search and Seizure Limitations. URL: <https://www.findlaw.com/criminal/criminal-rights/searches-and-seizures-the-limitations-of-the-police.html>.

5. Mark H. Moore, Robert C. Trojanowicz, and George L. Kelling (1988). Crime and Policing. A publication of the National Institute of Justice, U.S. Department of Justice, and the Program in Criminal Justice Policy and Management,

John F. Kennedy School of Government, Harvard University. 15 p. URL: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/111460.pdf>

6. Багрій М. Взаємодія слідчого з працівниками підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. *Вісник Львівського університету. Сер. : Юридична*. 2013. Вип. 57. С. 315-321.

7. Вінаков А. В. Предмет та завдання наглядової діяльності за оперативно-розшуковою діяльністю, яка здійснюється з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем. *Право і Безпека*. 2013. № 3. С. 54-59.

8. Берднік І.В. Криміналістика (Криміналістична тактика) : навч. посіб. / І.В. Берднік, Л.А. Остапенко, І.П. Осипенко та ін. Чернігів : Чернігівський національний технологічний університет, 2017. 208 с.

9. Головка М.Б. Свідок у кримінальному провадженні. *Jurnalul juridic national: teorie și practică* : науково-практичне видання Республіки Молдова. 2017. № 6-2 (28). С. 133-136.

10. Климюк О.Ф. Прокуратура в системі суб'єктів зовнішнього контролю за оперативно-розшуковою діяльністю підрозділів Міністерства внутрішніх справ України. *Юридична наука*. 2015. № 1. С. 78-87.

11. Набруско М.С. Види матеріалів оперативно-розшукової діяльності, що використовуються у кримінальних провадженнях про торгівлю людьми. *Юрист України*. 2013. № 4. С. 112-117.

12. Осипенко І. П. Криміналістика (Методика розслідування окремих видів злочинів) : навч. посіб. Чернігів : ЧНТУ, 2018. 292 с

13. Подобний О. О. Оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження про корисливо-насильницьку організовану злочинну діяльність. *Форум права*. 2013. № 4. С. 300–305.

14. Шендрік В.В. Міжнародний досвід використання підрозділів поліції для отримання оперативно-розшукової інформації. *Право і Безпека*. 2009. № 1. С. 24-29.

15. Шендрік В.В. Теорія і практика попередження злочинів оперативними підрозділами ОВС України: монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2012. 420 с.

16. Юхно О.О. Теорія і практика оперативно-розшукового запобігання злочинам органами внутрішніх справ: монографія. Одеса : Інтерпрінт, 2010. 368 с.

17. Шилін М. Оперативно-розшукова діяльність та негласні слідчі дії: проблеми правового регулювання у світлі нового Кримінального процесуального кодексу України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 1. С. 59-64.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України – <http://kmu.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Міністерства юстиції України – <http://minjust.gov.ua>
4. Офіційний сайт Національної асоціації адвокатів України – <http://www.unba.org.ua/>

5. Офіційний сайт Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури – <http://vkdka.org>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – <http://nbuv.gov.ua>
7. Національна парламентська бібліотека України, каталог книжкових та спеціальних видань – <http://catalogue.nplu.org>